Alfred Jarry
SPEKULACE

Volvox Globator, Praha 1977

Translation © Patrik Ouředník, 1997

SČÍTÁNÍ LIDU

Už jste to slyšeli? V noci na 24. březen se přihodilo cosi jako Bartolomějská noc.

PŘÍHODA V HORÁCH

23. dubna se z Marvejols (okr. Lozère) vydala skupina výletníků do hor, aby tam pořídili sérii snímků. Mezi účastníky bylo několik abbé z mendského semináře a fotograf. Tu se abbé Rouffiac, stár dvacet sedm let, zřítil ze skalního útesu, kde právě pózoval, do hluboké propasti. Ostatní členové výpravy chvátali nebožtíka vyprostit, když vtom se nečekaně převrhl kočár. Otec abbého Rouffiaca si zlomil nohu, zatímco jiný z jeho přátel byl těžce raněn.

Spěchali jsme za fotografem, chtivi nahlédnout do této pitoreskní příhody prostřednictvím bohaté dokumentace. Avšak fotograf rozhořčeně namítal, že byl zaměstnán poskytováním první pomoci a neměl na fotografování čas.

Seznavše takto holou pravdu, musíme s politováním konstatovat, že informace zaslaná z Marvejols byla lživá: ten muž nebyl fotograf – ve výpravě nebyl žádný fotograf! Byl to člověk, docela obyčejný člověk.

NA POMOC ARMÁDĚ

Nebude-li zavčas učiněna přítrž horlivosti ministra války, hrozí nebezpečí, že celá skupina občanů, soustředěných v cechu zvaném „armáda“, přijde o existenci. Proto navrhujeme obrátit se o pomoc k starožitníkům, archivářům, dějepiscům a kustodům – neboť spadá-li do jejich kompetence údržba odumřelých složek armády (ať vítězné či posvěcené porážkou), jejich pravomoc může být snadno rozšířena o péči o část dosud živou, kráčející pod pestrobarevnými zástavami a obklopenou analogickými skupinami, jež nezřídka slouží téže věci. Jen tak bude pro budoucnost uhájena idea *militarismu,* tvořící trvalou součást lidského štěstí, neboť právě v ní je obsažena idea *civilismu*. Většina francouzských rodin by zajisté považovala výchovu svých synů za neúplnou, pakliže by jim nebyla poskytnuta možnost dočasného pozorování armády zblízka. Z podobné zkušenosti se mladí občané navracejí zralí a způsobilí k měšťanskému životu, vybaveni osvědčením o „oddané a čestné službě vlasti“, a tak – konečně – definitivně zbaveni důvodu jí nadále sloužit, krom výjimek nepřesahujících 28 dní.

PŘÍPAD ROTMISTRA FOURNAUXE

20. dubna 1901 probíhala v kasárnách „Líheň“ inspekce. Rotmistr Fournaux, chtěje podat vojínu Lamirému na zem spadlou čepici, mu z přemíry horlivosti a nevěda jak vyrazil tři přední zuby. Požádán, aby vysvětlil své nevhodné chování před nastoupeným útvarem, rotmistr Fournaux doznal svou chybu omlouvaje se mimovolným sklonem k prudším pohybům, jehož nabyl během stáže na boxerské škole v Joinville.

Čestný poddůstojník se tak vystavil nebezpečí, že bude stíhán na základě čl. 229 Vojenského řádu o nepřípustnosti urážky skutkem vůči podřízenému.

Disciplinární komise dovedla naštěstí jeho bezpříkladnou upřímnost ocenit a jednohlasně, bez zbytečných průtahů rotmistra osvobodila.

Nuže, vzpomínáme si na případ jistého pařížského řezníka, aplikujícího pohyby nabyté rutinou svého zaměstnání na vlastních zákaznících, jež zprvu skolil a posléze rozporcoval v zájmu zbývající klientely. Nebohý řezník dnes bezmocně chřadne na galejích – a marně, marně čeká na rehabilitaci.

STRÁŽNÍKOVA MOZKOVNA

V živé paměti zůstává ona nedávná a vpravdě politováníhodná aféra: při pitvě městského strážníka byla nalezena dutina lebeční prosta všeho mozku, zato však vycpaná starými novinami. Veřejné mínění bylo touto truchlivou událostí – již zprvu považovalo za nejapný žert či hrůzostrašnou mystifikaci – dojato i pohoršeno.

Osobně, jakkoli bolestně dojati, nenacházíme ani po hlubší úvaze žádný rozumný důvod k tomu, aby v lebce městského strážníka bylo nalezeno cokoli jiného. Jedním z chvalných jevů stávajícího století je bouřlivý rozmach tisku; krom toho není pochyb, že je to strava nesrovnatelně poživatelnější než šedá hmota mozková městského strážníka. Kdo z nás koneckonců nedržel v rukou častěji noviny než byť jen kousek strážnického mozku? Vyžadovat po těchto temných a nevalně placených obětích společenského pořádku a zářného poslání z něho vyplývajícího mozek celý, by byl ovšem holý nesmysl. Ostatně pravda je následující – byly tam noviny.

Dále: zveřejněný výsledek pitvy může snadno rozšířit blahodárnou hrůzu v duších zločinců. Který lupič či hrdlořez napříště nezaváhá před střetnutím s protivníkem, riskujícím v lepším případě pár neškodných ran pohrabáčem do měkce vystlané žumpy lebeční? Jistě, některým úzkostlivějším občanům se snad bude zdát neloajální obracet se k podobným úskokům ve jménu

demokracie. Tak šlechetné poslání nezná však nástrah ani lstí.

V celé události je ovšem dovedně skryt do jisté míry zneklidňující prvek, který zdá se dodnes uniká jak prostým poplatníkům, tak i veřejným činitelům. Nechceme v žádném případě upírat Policejní prefektuře právo vybavovat své svěřence starými novinami. Víme, že naši otcové kráčeli vstříc nepříteli obuti toliko v papírových onucích, což nás neodrazuje dávat nezkrotně najevo naše rozhořčení a mocným hlasem volati po odvetě. Avšak hodláme zde prozkoumat *úroveň* tisku, tvořícího strážníkův mozek.

A tu nastává okamžik, kdy se každý mravný, bezúhonný občan právem zarmoutí. Neboť – ó ano! – ve strážníkově mozkovně byl nalezen jeden *Špásovník,* poslední číslo *Konce století* a množství tiskovin více než pochybného obsahu včetně několika periodik pašovaných z Belgie.

Což do značné míry ozřejmuje některé jinak těžko pochopitelné činy příslušníků městské policie a najmě ten, jenž zapříčinil smrt hlavního protagonisty našeho podivuhodného příběhu. Vzpomínáme si, že zmíněný strážník měl v úmyslu zastavit fiakr z důvodu překročení rychlosti téhož; fiakr však *parkoval* a drožkář nemohl logicky strážníkovi vyhovět jinak, než uvedením vozidla do zpětného chodu, tedy *zacouváním* – a nebohý strážník stál přímo za vozem. Po několika dnech odpočinku se sice probral z bezvědomí, avšak v okamžiku, kdy byl vyzván k znovunastoupení služby, zahynul nadobro.

Za tuto smutnou událost je nesporně odpovědná nedbalost policejní administrativy. Je nejvyšší čas, aby příslušní činitelé začali lépe střežit složení mozkových laloků svých zaměstnanců. Nechť je napříště prověří včasnou trepanací ještě před definitivním jmenováním do funkce. Nechť znalecký posudek nenachází od nynějška v lebkách strážníků než...

Za málo vhodnou bychom považovali *Bílou revui* či *Pařížské volání* – v první fázi reformy by se podobný výběr mohl stát osudným. Vrozená skromnost nám brání nabídnout naše sebrané spisy, nehledě k tomu, že strážníci, ochránci pokojného spánku zákona dbalých občanů, by se s takto zaopatřenou lebkou jen obtížně soustřeďovali na své povinnosti. Děl, která by dle našeho názoru plně vyhovovala, je nemnoho:

Trestní zákoník;

kartografický soubor městských obvodů v plastiku, přizpůsobený mozkovým závitům; při této příležitosti by bylo možno voperovat nositeli do dutiny lebeční zvětšovací sklo a zbavit jej tak potřeby řeči;

Velký encyklopedický slovník v nevydělané kůži, bezpochyby policejní, odvážíme-li se razit pro tuto instituci název *Chlupárna;*

a konečně: větší množství letáků Ligy pro potírání kouření.

CHODEC, POSTRACH ULIC

Veřejné mínění bylo nebývale vzrušeno nehodou, k níž došlo během automobilového závodu Paříž – Berlín: desetileté dítě, vydavši se nerozvážně na druhou stranu ulice, se octlo pod koly automobilu, pohybujícího se nevalnou rychlostí 12 kilometrů v hodině, a na místě zahynulo. Dle našeho soudu jde o vysoce prospěšnou událost.

Vzpomeňme si: jezdci na bicyklech a velocipédech bývali v letech 1888-89 soustavně uráženi výsměšným štěkáním, pravidelně napadáni, trháni a ponoukáni k pádu – až do chvíle, kdy se psi naučili, podobně jako předtím ve styku s kočáry a drožkami, uchýlit se zavčas do ústraní. Tak byla dovršena výchova psů; a bičíky a ostatní obranné prostředky postihl osud kramlí a jiných prehistorických cyklopomůcek.

Lidský tvor ve zralém věku následoval s jistým zpožděním příkladu svého čtyřnohého druha: chodci dnes již neposedají v houfech na silnicích, ulicích a stezkách pro cyklisty (naopak, budiž řečeno na okraj, na nich přibylo medvědů, najmě v blízkosti cirkusových maringotek; a nedávno jsme na jedné z nich potkali v příkrém rozporu s dopravními řády koně s francouzským důstojníkem v týlu).

Oproti tomu lidský tvor ve věku nízkém – řekněme to naplno: dítě – se učí odvaze, jíž mu bude zapotřebí v budoucích válkách, chlubným přecházením ulic před koly vozů a bicyklů. Avšak

stejně jako některé divošské kmeny, jejichž příslušníci vyjadřují pohrdání nad nepřítelem nastavujíce mu zadnici ve chvíli, kdy se dotyčný nachází v bezpečné vzdálenosti, mimo dosah šípů a oštěpů, dítě se do svých krkolomných kousků pouští toliko v případě, že přímé nebezpečí nehrozí, to jest blíží-li se vozidlo malou rychlostí. V tomto ohledu došlo k citované nehodě zcela logicky v okamžiku, kdy se automobily sotva vlekly – následkem absurdního rozhodnutí o povinném snížení rychlosti při průjezdu obcí. K žádné nehodě naopak příznačně nedošlo ve volné krajině, kde se vozy pohybovaly téměř stokilometrovou rychlostí.

Závěrem ještě úvahu, ospravedlňující titulek, který jsme pro náš příspěvek zvolili: chodec, padaje toliko z výšky své postavy, riskuje samozřejmě mnohem méně než cyklista a tím spíše automobilista, který bývá ze svého útulku doslova vymrštěn, nemluvě o nebezpečí poranění roztříštěným sklem.

A dokud toto šílenství nepomine, dokud se budou chodci pohybovat beze všeho osvědčení, bez poznávací značky, brzdy, zvonce, houkačky a lucerny, nepřestaneme proti tomuto postrachu ulic energicky brojit.

OMNIBUSY A LOVECTVÍ

Z různých šelem a tlustokožců, přežívajících dosud na území města Paříže, žádný neposkytuje traperům tolik vzruchu a překvapení jako omnibus.

Jisté společnosti si přivlastnily výhradní honební právo. Není ovšem jasné, jaký zájem může podobný monopol skýtat: kožešina omnibusů je bezcenná a jejich maso nepoživatelné.

Pokud bychom vyšli z rozmanitého zbarvení, jímž se jednotlivé exempláře pyšní, napočítáme nemalé množství odrůd. Avšak rozdílné zbarvení je toliko druhořadou odchylkou, vyvolanou nutností přizpůsobit se prostředí. Připomíná-li například srst omnibusu „Batignolles – Clichy – Odéon“ bílého nosorožce, domovem v jižní Africe, vděčí za to pouze pravidelným migracím, jež jsou pro něho charakteristické. Podobné mimikry jsou ostatně vlastní i polárním čtyřnožcům.

Vědecké členění, které tímto našim čtenářům nabízíme, vychází naopak z neměnné a pro lovce navýsost patrné odlišnosti v chování a umožňuje rozdělit rod do dvou základních druhů:

1/ beztlapí, zahlazující po sobě otisky;

2/ šlépějovití, zanechávající za sebou vititelnou stopu.

Způsob našlapování šlépějovitých tvoří jak známo stopu podivuhodně souvislou, srovnatelnou se stopou plazí či ještě spíše s otisky samohybného vozidla. Přírodozpytci nejsou prozatím zajedno v tom, zda beztlapí představují výchozí větev, či

jde-li o návrat k tradičnímu životu. A jsou-li šlépějovití méně inteligentní, neboť je jim cizí zahlazování stop, jsou na druhé straně nadáni (což vysvětluje, proč nebyli dosud vyhubeni) větší odolností a zuřivostí – soudě alespoň podle křiku, před nímž lidé dodnes v hrůze prchají. S výjimkou ptakopyska a kachny divoké budeme obdobný křik v přírodě hledat marně.

Vzhledem k lehkosti, s níž lze šlépějovité vystopovat – o to snáze, že při migracích volí vždy stejnou cestu –, lovci nejprve umístili pasti na obou koncích stezky. Avšak zvíře, nadáno v tomto ohledu nevšedním instinktem, se v poslední chvíli obrací a prchá zpět po vlastních stopách.

Jiný pokus spočíval v tom, postavit podél stezky v pravidelných odstupech lovecké chýšky ne nepodobné dřevěným sklopcům k chytání kolčav. Skupiny odhodlaných traperů v nich číhají často celé dny. Ale i zde si zvíře počíná neobyčejně ostražitě; ve většině případů ucítí lovce i proti větru a s divokým řevem se přežene kolem. O jeho iritaci svědčí i prudké svraštění kůže v oblasti krupy, zbarvené do modra a světélkující ve tmě; záhyby kůže vytvářejí podivně pravidelný obrazec, vyvolávající představu osmi latinských liter: O, B, S, A, Z, E, N, O.

Někteří jedinci se časem nechali ochočit a nadutě se podřizují povelům vodiče, který je vybízí k chůzi taháním za oháňku, jen nepatrně se lišící od sloního ocasu. Společnost pro ochranu zvířat prosadila u městské správy, že oháňka bude chráněna dřevěnou rukojetí.

Toto opatření se nám jeví přemrštěné: méně krotcí jedinci nadále požírají člověka, kterého k sobě vábí, po vzoru chřestýše, uhrančivým pohledem a unylým natřásáním. Díky pozvolné a složité adaptaci zažívajícího ústrojí urbánnímu prostředí asimilují veškeré částice mědi a tetraedritu svých obětí, které pak vyměšují ještě napůl živé. Dobu krmení neměnně ohlašuje bujné, kovově znějící říhnutí.

Jistý počet jedinců žije v komensalismu s koňmi, o to nepochopitelnějším, že kůň se projevuje jako nebezpečný parazit: jeho přítomnost je charakterizována brutálním úbytkem lokomočních sil i u nejsilnějších exemplářů.

O způsobu rozmnožování není přesnějších zpráv.

V očích francouzského zákona je omnibus zdá se považován za škůdce, neboť jeho lov není omezen žádnou dobou hájení.

PAN FAGUET A ALKOHOLISMUS

„Nenapadejte alkoholismus!“ zní článek z pera p. Fagueta – v němž jej bezostyšně napadá. Kdy už bude konečně jasné, že nealkoholici jsou nemocní lidé v područí oné nebezpečné tekutiny, již jsme mezi všemi žíravinami zvolili k mytí i praní, a která, ocitne-li se byť v nepatrném množství ve styku s čirou kapalinou – kupříkladu absintem –, ji vmžiku zkalí?

SMÍCH V ARMÁDĚ

Doneslo se nám, že jistá revizní komise neváhala ochudit národní obranu o možnou budoucí oporu zprostivši dotyčnou vojenské povinnosti nikoli z příčiny neschopnosti či tělesné vady, nýbrž z důvodů estetických: branec byl nevšedně škaredý. Vojenské autority se obávaly, že mladíkův vzhled by mohl v řadách vojska vyvolat nežádoucí veselí a ohrozit tak kázeň a disciplínu.

Osobně spatřujeme – nikoli beze smutku – ve zmíněném rozhodnutí zpochybnění národní tradice z nejsvětějších: smích, jenž zdánlivě zmizel z povrchu země, nalezl útočiště právě v armádě. Svědčí o tom koneckonců i případ legendárních postav francouzské armády, Dumaneta a Ramollota: jejich vpravdě mimořádný smysl pro humor dosvědčuje prostá okolnost, že totiž uváděli své svěřence do stavu permanentní veselosti citováním vojenského zákoníku. Domnívali jsme se tedy, že zavdával-li francouzský důstojník podnět k jásotu v duších podřízených, činil tak záměrně, by naučil své muže čelit válečnému nebezpečí s úsměvem na rtech, krátce že tu jde o zdravou lekci chlapské kuráže. Řekové si do války brali Thersíta; rozhodnutí revizní komise v případě škaredého brance napovídá, že ve Francii tomu bude jinak. A ani radost, již důstojníci dokázali probouzet v mužstvu, nebyla zdá se plánovaná: napříště bude v armádě vládnout vážnost.

NOVÝ MIKROB

Choroba, šířící děs a hrůzu v řadách francouzského lidu, zasáhla zjevně sotva pár tisíc občanů: cena, již by bylo – s ohledem na to, že dotyčná nemoc poskytla současně námět nadmíru svěžímu dílku, *Bubu z Montparnassu* [1] – vrcholně nevděčné považovat za přemrštěnou.

Dnes je však urozená choroba ohrožena jistým počtem lékařů bez skrupulí a kouska úcty k rodokmenu, který přitom sahá přinejmenším do dob Františka I.

Bylo by ovšem předčasné zneklidňovat se představou brzkého zániku choroby a působit zbytečný zármutek ctihodným strážcům národních relikvií; domníváme se ve vší počestnosti, že fenomén zvaný dle svého neapolského či amerického původu „francouzská nemoc“ má ještě před sebou mnohé plodné dny. Lékařská věda objevila díky průzkumnickým manévrům pánů Justina de Lisla a Louise Julliena toliko „choroboplodného mikroba“, nikoli lék. Nuže, „mikrob“ je jen jiným vyjádřením toho, co v minulých věcích slulo „prostředky“ – uspávací či jiné.

Mikrobové – jejichž existence bude nepochybně zakrátko vědecky popřena s poukazem na skutečnost, že jde o docela obyčejný ferment – mají oproti zmíněným „prostředkům" výhodu, že jsou viditelní pouhým okem a tudíž způsobilí k předvá-

[1] Novela Guy de Maupassanta.

dění zvídavému lidu na konferencích.

Nový mikrob je roztomilý živočich, skromných rozměrů sic, avšak sličné postavy; má slabost pro želatinu, brambory s glycerínem a mléko; s potěšením se odívá do různobarevných látek, jež mu věda dává k dispozici.

Pozor, upozorňují příznivci, nesmíme jej zahřívat v plameni či vůbec vystavovat teplotě nad 60°C. Toto doporučení obsahuje implicitně i návod k léčbě: stačilo by zahřát pacienta v plameni nebo v teplotě přesahující šedesát stupňů. Vědecké kruhy však žádají veřejnost, aby s touto metodou nehazardovala: mikrobiální existence má právo na život jako každá jiná a věda prozatím nezná způsob, jak umožnit mikrobu přežít infikovaný subjekt.

O NĚKTERÝCH PŘÍPADECH LEGÁLNÍHO ZNÁSILNĚNÍ

Ve věci znásilnění se zákonodárci podařilo – jako předtím v jiných, neméně temných záležitostech – okouzlit jak prosté duše, tak i duchy filozofické, prvé hlubokou moudrostí, druhé roztomilými záchvaty absurdity. Věren svým odvěkým inkoherencím, zákonodárce výslovně zakázal znásilnění v některých vybraných případech a naopak je doporučil v jiných, stejně nahodile zvolených.

Tuto rozpornost lze vysvětlit buď poukazem na skutečnost, že zákonodárce nepodléhá než svrchované libovůli, nebo – přihlédneme-li k meritu věci a odkryjeme-li pod vrstvou libovůle mechanismy, jež jsou hnací silou Zákona – faktem, že dotyčného zákonodárce, takto milovníka řádu a harmonie, ze všeho nejvíc potěší *společná prostná,* koordinované pohyby kolektivu, a že je mu nevýslovnou slastí schválit jakýkoli čin, je-li uskutečňován množinou. Gestikulace osamoceného individua mu bude v rámci téže logiky odporná; člověk – kupříkladu – vytáhnuvší samojediný do války jej navýsost popudí.

Podotkněme v této souvislosti, že chceme-li vytěžit z četby Sbírky zákonů maximální prospěch, musíme si alespoň v duchu doplnit výraz běžně uváděný ve zkrácené podobě „zákon“. Nutno číst: *zákon silnějšího*.

Nuže, znásilnění jakožto čin vyžadující nejnižšího možného počtu spolupracovníků se tak vlastní podstatou vystavuje

zákonodárcově hněvu. Existují však přinejmenším dva případy, kdy se akt zhanobení doporučuje, ba předpisuje.

Máme ještě v živé paměti tajemný příběh oné dívenky, zmizevší poté, co se vydala koupit hovězí játra. Byla unesena kočovníky a nalezena o dva dny později při kraji lesa; divá zvěř se útrob v košíku nedotkla. Zprávy, kolující v řadách lidu i policie, o mytologických bytostech obývajících lesní houštiny a označovaných za satyry, vedly ovšem k naléhavé otázce: byla dívka zhanobena?

A právě v této situaci vyšla zákonodárcova prozíravost plně najevo. Prznění dívek – přinejmenším je-li aplikováno na dětech usedlíků – je kočovníkům zakázáno ze stejného titulu jako prodlévání na území některých obcí (přičemž je zřejmé, že prodlévají-li, přestávají být kočovníky). Ukázalo se, že není možné s určitostí prokázat, zda se nějaký kočovník či satyr nedovoleného činu nedopustil. Co však očekávala veřejnost? Jasnou odpověď. Muži zákona tudíž rozhodli způsobem, jenž umožnil naplnění skutkové podstaty činu legální procedurou, totiž prostřednictvím k tomu povolané osoby, požívající naprosté důvěry, osoby vilné a vlivné jako Zákon sám. Panenské (kterak se ukázalo) tělo bylo podrobeno oficiálnímu zprznění díky intervenci soudního lékaře.

Ale to není vše: dnes a denně defilují před blahovolnými zraky zákona – a nutno přiznat zhusta i s podporou církve – zástupy chlípníků unášejících neposkvrněné dívky, či za takové

vydávané, za pomoci pochybných živlů, kteří sami sebe nazývají bezostyšně „svědky“. Tisk vede už po mnohá léta neutuchající kampaň, aby vyburcoval veřejnost a přinutil odpovědná místa k reakci, leč dosud bez výsledku; marně uvádí v celých sloupcích jména dotyčných satyrů v pravidelných rubrikách, nazvaných „Svatby“, „Svatební oznámení“ nebo „Ze společnosti“.

Na obranu církve je namístě poznamenat, že uděluje své požehnání toliko chlípníkům, kteří podepíší závazné prohlášení o tom, že jde o jejich poslední oběť.

O rozporuplnosti justice jsme toho řekli sdostatek, abychom byli s to pochopit cynický symbol v podobě vah: jedna miska táhne čehý, druhá hot. Pohříchu se jedná o nejlepší známý způsob, jak dosáhnout rovnováhy.

FRANCOUZSKÉ STROMY

Hlas francouzského národa ve čtvrti Plaisance zaslal list „pánům poradcům hlavního města Paříže“. Patriotismus členů Hlasu byl nemile dotčen návrhem vrchního architekta p. Bouvarda přeměnit Marsova pole v park, okolo něhož by byly soustředěny budovy veřejné správy propojené „stromořadím v italském stylu“.

Zatímco, prohlašují pisatelé, by bylo velice „prospěšné, poučné a pěkné vysadit zde stromy původem z Francie“.

Není-li naším úmyslem zpochybňovat poučnost a prospěšnost navrhovaného projektu, máme naopak pochybnosti o jeho estetické hodnotě – neboť vysadit na budoucích Marsových polích „stromy původem z Francie“ by znamenalo nevysadit NIC. Vezmeme-li totiž v potaz rozličné dřeviny, jež zpravidla krášlí veřejná prostranství, bude nutno vyloučit:

> platan *(platanus acerifolia),* původem z Blízkého východu; jedna jeho odrůda se vyskytuje v Severní Americe;
> kaštan *(aesculus hippocastanum),* plným jménem „kaštan indický“;
> jilm *(ulmus campestris),* rozšířený po celé Evropě;
> lípu *(tilia sylvestris),* rostoucí v Holandsku, Polsku, Kanadě a Maďarsku;

libanonský cedr;
plynovou lucernu: naši spoluobčané odmítli svého času krajanské svítilny ing. Lebona a dali přednost kandelábrům z anglického dovozu. Co se týče vlastního sloupu, tento jest dutý a původu etruského;
šibenici, vyšlou z módy i užívání ve většině zemí a naturalizovanou v Anglii;
rodokmen francouzských občanů (nadmíru rozmanitého původu): jeho nejstarší kořeny jsou provenience germánské.

V holé a zpustošené krajině Marsových polí by nám kousek útěšného stínu mohl snad poskytnout – za předpokladu, že si jej mezitím nepřivlastní v zámoří – toliko Strom svobody... na svobodě.

DOVĚTEK K „PANU FAGUETOVI“

V souvislosti s naší nedávnou úvahou o zhoubnosti vody nám anonymní, leč důvěryhodní badatelé potvrzují její zkázonosnost. Projevuje se najmě v potravinářském průmyslu. Cukr – kupříkladu – je zničen a rozleptán v několika málo okamžicích. Nedostatek času nám znemožnil tento experiment osobně ověřit.

OBČANSKÉ GLOSY

„Proč visí medaile za záchranu tonoucího na oušku se stužkou?“

„V některých přístavech házejí lidé dětem do vody desetníky, aby je vylovily.“

„To musí být obtížné. Desetníky není za co chytit.“

„Proto k nim přiletovávají ouško; dospělé osoby nejsou tak čiperné.“

„Ouško drží na stužce, připoutané zavíracím špendlíkem ke korkovému plováčku.“

„Tak je možno vylovit desetník, aniž člověk musí skákat do vody. A aby ho neztratil – skákat do vody je nesmysl –, přichytí ho pomocí špendlíku ke klopě.“

„Pro občany, kteří neumějí plavat, byla vynalezena medaile záchranáře na pevné zemi.“

„Není divu, že záchrance necítí pražádnou chuť vrhat se vody za tonoucími, z nichž se mu tak jako tak zvedá žaludek; ostatně voda niklu nesvědčí.“

NOVÉ ZNÁMKY

Chceme-li si porozprávět s přechodně vzdálenou blízkou osobou, žádá si pověrčivost, abychom vhodili písemný záznam našich citů do otvoru přizpůsobeného ad hoc, zvícího jedné guly, když jsme předtím podpořili tabákový průmysl – ač neblahých účinků – drobným milodarem, obdrževše oplátkou malý, nepochybně svěcený obrázek, který zbožně líbáme nikoli na líci, nýbrž na rubu. Bláhovost podobných manévrů netvoří námět našeho příspěvku; podotkněme toliko, že tato procedura umožňuje zcela nepopiratelně dálkovou komunikaci.

Jde zajisté o prastarý zvyk; postavičky, figurující na obrázcích – čili na známkách, abychom nazývali věci pravým jménem –, jsou všeobecně známé. Proto jsme byli před několika málo dny nemile překvapeni, když nám trafikant předložil za patnáct centimů poctivé mědi neznámou ilustraci; ba byli jsme vpravdě zaskočeni, jako kdyby nám vrátil falešnou minci. Marně jsme namítali, že se nám nová známka nelíbí, že ostatně sotva půjde na odbyt; nadarmo jsme apelovali na jeho mravnost, poukazujíce na politováníhodnost zpodobněného výjevu: jakási dáma s rukou v pásce vybízí kolemjdoucí k soucitu pomocí obrovské cedule, na níž slibuje jednomu každému veškerá lidská práva; nad hlavou se jí kymácí lucerna s číslem domu, v němž bydlí.[1]

[1] Popisovaný výjev se týká známky vydané na oslavu Deklarace všeobecných lidských práv. Mariana, symbolizující Francouzskou republiku, drží deklaraci v rukou; „číslo

Cizinci zdá se dokonce platí až pětadvacet centimů, přičemž jde jednoznačně o tutéž dámu.

Nepochopili jsme, k čemu mohou sloužit známky čtyřiceti, padesáticentimové a frankové, vydávané přepychově ve dvou barvách a dosahující velikosti obálky poštovního alba. Doslechli jsme se, že někteří marnotratní starci platí až dva, neřkuli čtyři franky za obzvlášť luxusní vydání.

Jedno, dvou a pěticentimové známky v podobě okřídlené podkovy odpovídají přitom i nejnáročnějším požadavkům: mohou stejně dobře posloužit kovářům za vývěsní štít jako básníkům coby exlibris, se skrytou narážkou na Pegase. Vybízíme proto všechny občany, kteří smýšlejí stejně, aby namísto dvou a čtyřfrankových známek volili odpovídající množství jednocentimových.

Zdá se však, že převážná část poplatníků, z jejichž daní je živa policie, která má za poslání nemilosrdně stíhat padělatele, tyto nevkusnosti bez okolků kupuje a uvádí do oběhu, ba dokonce je – jakkoli by bylo přirozenější na ně s gustem plivnout! – ponížen olizuje.

domu“ na lucerně označuje letopočet.

EXPERIMENTÁLNÍ PSYCHOLOGIE ČETNÍKA

Jisté soukromé záležitosti nám umožnily pozorovat zblízka několik velmi zdařilých exemplářů druhu, ztělesňujícího ve společenské anatomii chapadlo – francouzského četníka. Podotýkáme, že naše vztahy byly natolik znamenité, že jsme museli vyvinout veškeré úsilí, abychom předmět našeho zájmu nezačali posuzovat v nevědeckém světle. Exempláře nám byly laskavě zapůjčeny, pod falešnou záminkou, vyšší autoritou za účelem výzkumu.

Nemíníme se tu zabývat vnější morfologií, odpovídající (jistěže ve větším měřítku) postavě známé z loutkového divadla. Omezíme se na konstatování podružné, avšak vzdor tomu vysoce politováníhodné skutečnosti: díky vzrůstající lakotě a k újmu věhlasu, jehož četnictvo požívá u obyvatelstva, se exempláře ve službě již nemohou honosit tradičním třírohým kloboukem.

A pokud zde citujeme ono pochybné úsloví ze zločinecké hantýrky „napřed je ucejtíš a pak se vynořej“, činíme tak čistě v zájmu empirického závěru, který je v sentenci nepřímo obsažen: vzhledem k omezenému počtu exemplářů se běžně stává, že četník – takto zločincův přirozený partner – se nevynoří vůbec.

Co se týče vyjadřování, nezaznamenali jsme nikterak výraznou frekvenci adverbií.

Jakkoli nám jde pouze o kusý náčrt psychologie četníka – podobně jako jsme se na těchto stránkách stručně zamysleli nad

psychologií důstojníků a vyššího úřednictva –, je nasnadě, že reflex, děděný z jedné četnické generace na druhou, vyvinul postupně u zkoumaného druhu jistý typ duševního rozpoložení, společný všem jednotlivým exemplářům: máme na mysli permanentní stav ostražitosti ve věci příslušně katalogizovaných zločinů, přečinů a přestupků. Nastal čas nahlédnout zevrubněji do četnické lebeční klenby. To, co se v ní odehrává, naše čtenáře možná zaskočí. Veškeré *zavrženíhodné* jednání signalizuje totiž četníkovi pouze fakt, že se má ujmout svého úřadu za předem domluvenou peněžitou odměnu; „zavrženíhodný čin" je tedy v četníkové náhledu *chvályhodný,* neboť mu zaručuje živobytí.

Ve světle této premisy lze předpokládat, že četníkovou zaslíbenou zemí by byla země, kde by občané lovili zvěř pouze v době hájení; kde by rybařili zásadně bez rybářského lístku; kde by nejčastější formou mezilidských vztahů bylo znásilnění; kde by vražda byla nejobvyklejším vyjádřením společenského kontaktu. Navzdory povzbudivým otázkám se nám nicméně nepodařilo získat od zkoumaných exemplářů důvěrnější podrobnosti, z čehož usuzujeme, že tato zářná budoucnost se četnictvu prozatím jeví pouze v hrubých obrysech – skutečnost, v níž osobně spatřujeme výraz vzácné zdrženlivosti a nezištnosti. Neboť četník se osmělí radovat z vraždy toliko v případě, že jde o vraždu legální, a jako taková mu nic nevynese. Vezměme si sebeobranu: počestný měšťan zmasakruje pobudu, který přelezl

zeď zahrady, a četník zaplesá; avšak dojde-li k vraždě na *vnější* straně zdi, bude jat hrůznými skrupulemi. Dovolíme si využít příležitosti a předestřít zde návrh k smírčímu opatření, jež by spočívalo docela jednoduše v tom, přemístit oběti, které jsme si opatřili venku, na náš soukromý pozemek.

Jízdní četnictvo se přepravuje ve dvou kusech a zpravidla pěšky, což lze vysvětlit následovně:

Předně by jim neměl kdo držet koně, když je někdo pozve na skleničku (důvod pravda poněkud malicherný). Za druhé s sebou četníci zhusta berou na pochůzky tzv. *kmotra,* kterýmžto přízviskem označují některého ze svých přátel, který se k nim připojuje, by využil příležitostí k občerstvení. Za *kmotra* je pečlivě vybíráno individuum šibeničního vzezření a temného pohledu, zvyklé pohybovat se s rukama za zády. Kráčí jakoby náhodou uprostřed; a díky této nevinné lsti je četníkům na návsích provolávána sláva. Dotkli jsme se letmo důvodů, proč je dopadení autentického zločince nemožné: dodejme, že uniforma je viditelná z dálky, a pakliže by četníci chtěli někoho zatknout, museli by se převléct do civilu; ale to by přestali být četníky a neměli by již psychologii.

ZÁVĚR K „CHODCI, POSTRACHU ULIC“
(k připravované vyhlášce o regulaci pohybu chodce)

Ve snaze opatřit si co nejzevrubnější informace o povaze chodce, vystavili jsme se jeho příslovečné zuřivosti usednuvše v heteromobil. Předmět našeho zkoumání, chodec v nízkém věku, se cele přizpůsobil popisu, který jsme tu před nedávnem podali. Po uskutečnění experimentu stal se nám zbytečným a lidskost nám velela vyřadit jej jednou provždy z provozu.

Předkládáme zde několik bodů budoucí vyhlášky. Články I, II a III jsou již v platnosti v některých obcích, článek IV je uznáván a aplikován univerzálně.

Článek I

Průkaz způsobilosti chodce bude povinný pro všechny nesvéprávné osoby, tj. děti, ženy a muže, kteří nedovršili vojenskou povinnost, tato byvši zřízena prvořadě proto, aby občanům vštípila zásady pěšího stavu.

Článek II

Chodec, vybaven předepsanými výstražnými signály, bude ohlašován (po vzoru předpisu, jímž se v Anglii řídí pohyb samohybných kočárů) přísežným úředníkem Obecní správy, mávajícím dle pokročilosti denní doby červeným praporkem či stejnobarevnou lucernou v předstupu 50 metrů, a následován, ve

stejnoměrné vzdálenosti, městským strážníkem, třímajícím praporek či lucernu v barvě zelené.

Článek III

Chodec v nízkém věku, jehož lze oprávněně podezírat z náklonnosti k přemrštěné rychlosti a zbrklým pohybům, bude připuštěn na veřejné prostranství, bez újmy na předchozích zásadách, výlučně držen jsa na vodítku zletilými občany.

Článek IV

Pro větší skupinu občanů, pohybujících se stejným směrem, postačí jeden prapor v čele; avšak s ohledem na nebezpečí, které by povolená odchylka mohla vyvolat pro širší veřejnost, bude skupina provázena kapelou libovolné umělecké úrovně, ale již bude lze slyšet v okruhu nejméně pěti set metrů. Každý jednotlivec bude nadto vybaven výstražnou zážehovou rozbuškou a příslušnou třaskavinou.

POSTSKRIPTUM O OMNIBUSECH

Nepovažujíce za vhodné podněcovat nedůtklivost našich spoluobčanů, zamlčeli jsme v našem předchozím příspěvku o omnibusech, jakým způsobem se rozmnožují. Řekněme pouze tolik, že tento jev je podřízen pravidlům, jimž podléhá reprodukce některých rostlin: jejich pyl je povolným hmyzem přenášen z jedné na druhou.

Jakkoli jsme si vědomi, že tím popudíme všechny ty, kteří se k této nedůstojné roli propůjčují, označujíce se eufemisticky za „cestující“, nezbývá nám než potvrdit, že omnibus se rozmnožuje *dálkovým spojením*.

O VOJENSKÉM LYRISMU

Každému odvážnějšímu civilistovi je známo, že rázný vojenský chochol (nepřesahující dle našeho odhadu hustotu –1[89]), vlající nad bitevní vřavou, dodává scenérii stejnou malebnost jako svazek jmelí na vrcholu nové stavby.

V současné době lze na pařížském nebi poblíž nádraží Saint-Lazare shlédnout tříčlennou eskadru papírových draků podivně křiklavých a nesourodých barev (modré, bílé, červené). Nepochybně se jedná o pokus nápaditého kloboučníka či helmíře o *vyvýšení chocholu*.

Ze strategického hlediska by nebylo nezajímavé vybavit tyto létavce polemoskopickými zrcadly, v nichž by bylo možno pozorovat pohyby nepřítele; či ještě lépe registračními fotoaparáty. Škoda jen, že autor projektu nezvolil namísto tradiční formy papírových draků vícestupňovou spirálu ing. Lecornua. V každém případě jde nicméně o velmi důmyslný systém, chceme-li se přesvědčit, odkud vane vítr vítězství.

Zařízení je přichyceno k helmě pomocí rybářského navijáku bří Wyersů, vybaveného nadto speciální zápinkou, schopnou pojmout několik tisíc yardů strunového drátu o průřezu 0,5 mm. Obrtlík s ocelovým, samočinně otáčivým ložiskem umožňuje pohyb odvíjejícího strojku a zároveň zabraňuje nevyžádaným „vlevo hleď“ a „vpravo hleď“ v případě nepředvídaného poryvu. Spojení s tělem zajišťuje podbradník.

Celek lze doplnit přenosným balónkem, opatřeným plynostrojem se samočinným spouštěčem – či ještě lépe generátorem využívajícím plynů vyvěrajících z rozkládajícího se těla –, jenž vyvolá zdařilé zdání zmrtvýchvstání a umožní mrtvole takto postavené na nohy prokázat ještě mnohé perpendikulární služby.

POKUS O DEFINICI ODVAHY

Co je odvaha? Odvaha je stav klidu a rozvahy před nebezpečím, stav blízký stavu, ve kterém se nacházíme, když žádné nebezpečí neexistuje. Z této přinejmenším předběžné definice vyplývá, že odvaha může být nabyta dvěma způsoby: 1/ vyhneme-li se nebezpečí; 2/ vyhneme-li se pojmu odvahy.

První odvážný postoj je postoj člověka, který díky své přirozené síle nebo častěji díky zbraním, jež si opatřil a naučil se s nimi zacházet, se *bezpečně* vydá všanc nebezpečí. Jsme mnohem méně znepokojováni deštěm, jsme-li ukryti pod střechou nebo pod deštníkem, bleskem, jsme-li chráněni hromosvodem, v jehož spolehlivost věříme, a je výjimečně řídkým jevem, aby se zdatný a po zuby ozbrojený člověk bál soka notoricky známého svou debilitou a zbaveného všech obranných prostředků. Nejvěrohodnějším schématem se nám zdá být následující: Herkules s kyjem napřaženým na malé dítě, které se sotva naučilo chodit natolik, aby zahlédlo svou touhu po záchraně. Tendence k uskutečnění tohoto ideálního typu odvahy se obráží v zakládání armád a v podpoře zbrojařskému průmyslu. V tomto prvním případě je stav odvahy stavem jistoty.

V druhém případě, kdy silný a ozbrojený válečník potká jiného, silnějšího a lépe vyzbrojeného, bývá odvaha projevem nevědomosti nebo nesoustředěnosti. Tato nevědomost se udržuje pomocí rozmanitých hesel a představ v rámci možností toho

kterého jazyka. Tak si například každý národ opakuje, že je na celém světě nejmocnější a nejodvážnější, že kráčí v čele lidstva. Žel, lidstvo je prapodivný kulatý živočich s čely kolem dokola.

Skvělým nástrojem, jenž je s to narušit akceschopnost soupeře, který nám nahání strach, je pomůcka sloužící při býčích zápasech k odvrácení pozornosti zvířete od protivníka, jehož se nebojí – hovoříme o onom kusu oslnivě zbarvené látky. Výsledek se liší podle toho, uplatníme-li tento postup proti obávanému surovci, nebo proti slabému lidu: právě jsme obnovili vynález praporu.

BOŽÍ SOUD

Likvidátor, který vešel do cely důstojného otce Dom Michela, převora kartuziánského kláštera, nalezl na jeho pracovním stole arch s poznámkou:

J. M. J.

1/ Likvidátorovi zjevně ušlo, že nejmírnějším trestem za tento podlý a rouhačský čin je vyobcování z církve.

2/ Vyobcování oplývá nedozírnými následky jak z hlediska duchovního, tak světského.

Likvidátor si ani v nejmenším neuvědomil význam tohoto „bezvýznamného kusu papíru“ a pokojně jej zlikvidoval.

Stejně jako myš nevidí pružinu, která jí srazí vaz, nepovšiml si oné neviditelné zbraně, tenčí než andělův plamenný meč.

Vylomené dveře vedly do duchovní pasti.

Evangelium uvádí, že spravedlnost Boží přijde nečekaně, vlčím krokem, jako zloděj.

Lidská spravedlnost odsoudila Boha k deportaci jako zloděje.

Lidská spravedlnost zakázala obžalovaným – a žádný z nich

nebyl natolik prozíravý, aby si to zavčas uvědomil – usedat na lavici s lehkým kulometem po boku.

Ten, kdo má moc, vykonává spravedlnost.

Nuže, představme si, že by se role obrátily...

Bylo by přinejmenším o čem diskutovat.

Synu Božímu se dostalo nejlepších škol – kterak si ochočit divokého slona zaklíněného mezi dvěma stejnorodými lotry.

A uznejte, že je to pěkná *vazba*.

Znáte ten rozhovor:

„Pane generále, zajal jsem nepřítele."

„Tak ho přiveď."

„Nemůžu, nechce mě pustit."

Jeden drží druhého.

Což nazýváme svobodou.

Francouzská republika: rovnost, volnost, bratrství.

To jest: možnost (svoboda) pro silnějšího vnutit svým podřízeným bratrské, rovné a volné principy.

Vrcholem nudy je být svobodný sám. Není nic nezábavnějšího. Právě proto si Robinson Crusoe opatřil otroka Pátka – konečně měl někoho, na kom si mohl svou svobodu do sytosti procvičovat.

Svoboda náboženská.

To jest: svoboda vnucovat dětem, dosud vzdáleným vlastním

úvahám, své náboženské představy.

Číňané jsou rovněž svobodní. Mohou vyrábět něžná svobodná monstra a zaklínat je do šálků.

Devatenáct set tři let podléháme vlivu Božímu, jemuž předcházel, po tisíce věků, vliv jiných bohů. Máme za to, že tak dlouhá dědičnost nutně hromadí výsledky.

Naprosto ne – opotřebovává se.

Přitom těch, kteří jako by z oka vypadli ústřici nebo opici, je dnes nepatrná hrstka.

Z temných vod svobody svého plemene se zvolna pokoušíme vylovit svobodu individuální.

Svoboda pro vojenské důstojníky: mohou zlomit svůj meč.

Jejich svoboda je zde poslušna svědomí.

Svoboda je ostatně vždy něčemu poslušna.

Svoboda poslušnosti.

V žádosti o propuštění do důchodu plukovníka Frédy de Coubertina ze Čtvrtého dragounského pluku v Chambéry (*Kříž* z 2. května) čteme:

„Vojín usoudil, že armáda není určena k plenění klášterů a okrádání mnichů, kteří se neprovinili ničím jiným než milosrdnými skutky, a zlomil svůj meč...“

Avšak vojínovy úvahy jsou ODMLOUVÁNÍM – a poslušnost nemá úvah ani reptání zapotřebí.

Zlomil svůj meč, doznává. Dreyfus by nanejvýš trhal papír.[1] Případ je jasný – a Vojenský zákoník jej předvídá: „poškozování vojenských zájmů v přítomnosti vnitřního nepřítele či ozbrojených vzbouřenců“.

Tedy: je lépe loupit, nebo poškozovat vojenské zájmy (vojín Lamželezo)?

Naše militaristické cítění se bouří.

Lyonské novinky tvrdí, že zpráva o demisi kapitána Colase „pochází z nejdůvěryhodnějších zdrojů“.

Není-li oficiální, je přinejmenším oficírská.

Bůh je svobodný.

Pan Combes tomu očividně nevěří a tak slíbil vysokou odměnu za Jeho hlavu v koši.[2]

A tehdy jej Bůh bude soudit – tak jako odsouzenec zvědavě pokukuje po katovi otvorem v gilotině.

[1] Alfred Dreyfus, francouzský důstojník židovského vyznání, byl r. 1894 neprávem nařčen ze špionáže a odsouzen k deportaci. Na nátlak intelektuální veřejnosti, protestující proti latentnímu antisemitismu vojenského soudu, byl zprvu omilostněn a později plně rehabilitován. Narážka na „trhání papíru“ odkazuje na epizodu, podle níž Dreyfus zničil v poslední chvíli kompromitující dokumenty.

[2] Emile Combes, předseda Národní rady v letech 1902 – 1905, původce zákona o separaci státu a církve.

PRAVDA VÍTĚZÍ

Jakýsi přičinlivý pařížský policista obžaloval občana Vanderbilta z nadměrné rychlosti a předal záležitost soudu.

Občan Vanderbilt nebyl kritického dne v Paříži. Soud jej zprostil obžaloby.

Prostý justiční omyl: neboť co mohlo lépe svědčit o krajně podezřelých spádech občana Vanderbilta než fakt, že současně byl i nebyl v Paříži? Že přijel, aniž by býval odjel?

Pravda vítězí. To je jisté.

Pan Elina se však nedopustil lži.[1]

Nepravda nemusí být vždy pravděpodobná.

Tiára je čepec z bavlny a zlata.

Pravý nebo falešný, čepec je žlutý a žlutý je čepec.

A navíc, Saitafernés měl hrůzu z podobných rekvizit.

Je to skutečně Saitafernova tiára, avšak Saitafernés nikdy tiáru nenosil.

Saitafernés – nosič tiáry neexistuje.

Saitafernés je firemní značka výrobce.

Lež nemusí být vždy lež – to je fakt.

[1] Druhá část textu naráží na skandál, vyvolaný koupí padělku – tzv. Saitafernovy tiáry, údajně z 2. stol. př. n. l. – Louvrem v roce 1896. Polemiku o pravosti tiáry dovršilo po sedmi letech vystoupení výtvarníka Maurice Eliny, který prohlásil, že byl výrobě padělku přítomen.

POSLEDNÍ KŘÍŽOVÁ VÝPRAVA

Svatý Petr Poustevník kázal slovo Boží, jen když byl sám. Vyhovovalo to jeho poustevnické samotě. Kongregací bylo habaděj. V jednotě je síla.

Pan Combes[1] je jednoho dne neslyšně vyvedl po služebním schodišti úzkou brankou, by odhalil Nevěrné.

Byli zde všichni, či spíše, věrni své horlivosti, byli již pryč: bernardýni, kajetáni, kartuziáni, amadeáni, barnabité; a benediktýni, kteří vyrábějí benediktýnku, leč nikoli v Beneventu, z rozumu a sklonu k mystériím; a marianisté, kteří pijí zásadně mariánské. Všichni s křížem a korouhví své víry; a vydali se zjara do království Saracénů, na rozdíl od vlaštovek, migrujících do Francie.

Ti tvořili předvoj.

Pan Loubet[2] sečetl zbylé síly.

Avšak dříve, nevěřiv svým očím tváří v tvář prezidentskému zrcadlu, rozevřel svrchník. Široká červená stuha s křížem Čestné legie byla na svém místě.

Kříž! Mnoho čestných lidí nosilo na hrudi kříž či alespoň

---

[1] Srov. pozn. na str. 41.

[2] Emile Loubet, francouzský prezident v letech 1899 - 1906, podporoval antiklerikální politiku Národní rady, která vyvrcholí roku 1905 vydáním zmíněného zákona o separaci státu a církve. V době, kdy vznikl Jarryův text, byly církevní řády vyloučeny ze státního školství, což dalo podnět k přesídlení některých z nich do zahraničí, jmenovitě do Španělska.

stuhu, která by jej mohla přijmout.

Nepočítaje v to ostatní důstojníky, na jednoho každého jeden krk.

Pan Loubet by býval mohl vzkřiknout: „Svatý Diviši! Bůh tomu chce!“

Řeholníci odcházeli.

Pan Loubet si včas uvědomil, že svatý Diviš byl šlechtického původu, a popraven[1]. A kdy jindy mohl být popraven, ne-li ve třiadevadesátém?[2]

Tehdy se bezhlavost hodně nosila. Svatý Diviš kráčel s hlavou v podpaží; a vytrysknuvší krev vytvořila na jeho hrudi širokou rudou stuhu.

Dnes už odsouzenci nevolají: Nepřátel se nelekejme. Volají: Já to nebyl!

Pan Loubet vzkřikl docela prostě: Ať žije republika!

[1] Svatý Diviš, první pařížský biskup (250 - 256), byl dle tradice sťat. Po popravě uchopil sťatou hlavu do rukou a odešel.
[2] Tj. r. 1793.

EDIČNÍ POZNÁMKA

Spekulace vycházely v letech 1901-1902 v literárním čtrnáctideníku *Bílá revue (La Revue blanche)*. Náš výbor je doplněn několika texty ze satirického týdeníku *Divoká kachna (Le Canard sauvage)* a jednou ukázkou z italské revue *Poesia,* řízené F. T. Marinettim. Souborné vydání Jarryho časopiseckých příspěvků vyšlo poprvé v roce 1911; naše vydání se opírá o reedici z roku 1969.

Sčítání lidu, *La Revue blanche,* 1. 4. 1901.
Příhoda v horách, *La Revue blanche,* 15. 5. 1901.
Na pomoc armádě, *La Revue blanche,* 1. 5. 1901.
Případ rotmistra Fournauxe, *La Revue blanche,* 1. 10. 1901.
Strážníkova mozkovna, *La Revue blanche,* 15. 2. 1901.
Chodec, postrach ulic, *La Revue blanche,* 15. 7. 1901.
Omnibusy a lovectví, *La Revue blanche,* 15. 12. 1901.
Pan Faguet a alkoholismus, *La Revue blanche,* 1. 3. 1901.
Smích v armádě, *La Revue blanche,* 1. 7. 1901 [kráceno].
Nový mikrob, *La Revue blanche,* 15. 7. 1901.
O některých případech legálního znásilnění, *La Revue blanche,* 1. 7. 1902.
Francouzské stromy, *La Revue blanche,* 1. 6. 1901 [kráceno].
Dovětek k „Panu Faguetovi“, *La Revue blanche,* 1. 4. 1901 [úryvek].
Občanské glosy, *Le Canard sauvage,* 9. 5. 1903.

Nové známky, *La Revue blanche,* 15. 1. 1901.
Experimentální psychologie četníka, *La Revue blanche,* 1. 9. 1901.
Závěr k „Chodci, postrachu ulic“, *La Revue blanche,* 1. 10. 1901.
Postskriptum o omnibusech, *La Revue blanche,* 1. 1. 1902.
O vojenském lyrismu, *Poesia,* září 1905 [úryvek].
Pokus o definici odvahy, *La Revue blanche,* 15. 5. 1901.
Boží soud, *Le Canard sauvage,* 9. 5. 1903.
Pravda vítězí, *Le Canard sauvage,* 4. 4. 1903.
Poslední křížová výprava, *Le Canard sauvage,* 25. 4. 1903 [kráceno].

POZNÁMKA O AUTOROVI

Alfred Jarry (1873 – 1907) vstoupil do literární historie především jako autor divadelního cyklu s ústřední postavou otce Ubu. Vedle původně loutkové hry *Ubu králem aneb Poláci* (*Ubu Roi ou les Polonais,* 1888; 1896) sem spadá *Ubu spoutaný* (*Ubu enchaîné,* 1899), *Ubu na homoli* (*Ubu sur la butte,* 1906), posmrtně vydaný *Ubu paroháč* (*Ubu cocu,* původně *Ubu čili Archeopteryx,* 1944) a *Ilustrovaný almanach otce Ubu* (*L'Almanach du père Ubu illustré,* 1901). Postava otce Ubu vystupuje i v jiných Jarryho textech včetně první publikované knihy *Minuty prchavého času* (*Minutes de sable: mémorial,* 1894), v níž Jarry využívá postupu, k němuž se bude nadále vracet, kombinování prózy, poezie a dramatu. Obdobně jsou komponovány rabelaisovské *Skutky a názory doktora Faustrolla, patafyzika* (*Gestes et Opinions du docteur Faustroll, pataphysicien,* posmrtně 1911), traktát ve formě cestopisu, který dal vzniknout patafyzice, „vědě o pomyslných řešeních". Jarryův svět jako produkt pusté náhody a systematické převracení příčinnosti – „Kdyby nebylo Polska, nebylo by Poláků" – ovlivnily nejen dadaismus a surrealismus, ale i některé tendence francouzské prózy a divadla po druhé světové válce. Kromě zmiňovaných děl je Jarry autorem tří románů – *Dny a noci* (*Les Jours et les Nuits,* 1897), *Messalina* (*Messaline,* 1901), *Nadsamec* (*Le Surmâle,* 1902) –, několika básnických sbírek, zpočátku výrazně poznamenaných symbolismem, a celé řady aktovek, divadelních črt, recenzí, úvah a článků.

P. O.

OBSAH

Sčítání lidu 2
Příhoda v horách 3
Na pomoc armádě 4
Případ rotmistra Fournauxe 5
Strážníkova mozkovna 6
Chodec, postrach ulic 9
Omnibusy a lovectví 11
Pan Faguet a alkoholismus 12
Smích v armádě 15
Nový mikrob 16
O některých případech legálního znásilnění 18
Francouzské stromy 21
Dovětek k „Panu Faguetovi“ 23
Občanské glosy 24
Nové známky 25
Experimentální psychologie četníka 27
Závěr k „Chodci, postrachu ulic“ 30
Postskriptum o omnibusech 32
O vojenském lyrismu 33
Pokus o definici odvahy 35
Boží soud 37
Pravda vítězí 41
Poslední křížová výprava 42

Ediční poznámka 44
Poznámka o autorovi 46